

“İnsanın başına ve içindeki havassına saçları adedince vazifeler yükletsin...” cümlesinde, başa yüklenen vazifeler ile içindeki havassa yüklenen vazifeler neler olabilir? Misaller verebilir misiniz?

[Mesnevî-i Nuriye](#)'den konumuza ışık tutacak bir cümle nakledeyim:

“Hattâ insanın başında, insanın muvazzaf olduğu vazifeleri görmek için her vazifeye göre birer tırnak kadar maddî bir şeyin bulunması îcabetseydi, bir başın Cebel-i Tur büyüklüğünde olması lâzım gelirdi ki, ashab-ı vezâife yer olsun.”(1)

Buradaki **“baş”** kelimesi, kafatasını değil **beyni** hatırlatır. Beyin de aklın tezgâhıdır ve akli temsil eder.

Aklın vazifesi tefekkür etmek, istidlalde bulunmak, eserden müessire, nakıştan manaya, nimetten in'ama intikal etmek ve Allah'ın varlığına ve birliğine hem insan bedeninde hem de kâinatta sergilenen delilleri güzelce değerlendirmek, iman ve marifet sahasında mertebeler katetmektir. Bu aslî vazifesi yanında aklın bir diğer vazifesi de bu kâinat kitabını fenlerin gözüyle inceleyip insanlık için faydalı bilgiler elde etmek, güzel şeyler bulup çıkarmaktır. Ayrıca dünyada kendisine lazım olacak her türlü şeyi anlamak ve tedbir almaktır.

Ruh terkip değildir, basittir. Dolayısıyla, **“ruh, kalp ve akıl”**, beden organları gibi müstakil varlıklar değildirler. Bazı ifadelerde, hisler vicdana bağlanır, bazısında kalbe, bazısında da akla. Bunlarda bir tezat söz konusu olmaz.

Ruh, terkip olmadığı için **“havassı”** yani hisleri akla da vicdana da kalbe de verebiliriz. **Akıl**, bu hisleri tanır ve en güzel şekilde kullanmaya çalışır. **Vicdan** bu hislerin varlığını bizzat yaşayarak bilir. **Kalp** bu hislerle sever, korkar, endişe eder.

İnsanın havassının yani his dünyasının pek çok vazifesi vardır. Bunların yerinde kullanılması insan için büyük bir terakki ve tekâmül vesilesidir.

Sevgi, korku, şefkat, endişe, merak gibi hisler, eğer yaratılış gayeleri istikametinde kullanılırsa, insanı hem bu dünyada hem de âhirette mesut ederler.

Bu binlerce hissiyattan sadece bir örnek verelim:

Her insanda **“istikbali endişe etme”** hissi vardır. İnsan bu hissini sadece dünya istikbalini endişe etmesinde kullanırsa, **“yarın ne kazanıp ne kaybedeceğine”** sarf ederse, bu kıymetli hissi sadece dünya menfaatlerinde kullanmış olur. Hâlbuki, **asıl endişe edilecek şey**, insanın bu fâni dünyadan ebediyet ülkesine imanla göçüp göçmeyeceğidir. Ruhu bu endişe ile dolu olan bir mü’min, elinden geldiğince güzel ameller işler ve yine büyük bir hassasiyetle günahlardan ve isyanlardan uzak durur.

Bu hissin bir başka kullanma sahası, kendi aile fertlerinden topyekûn insanlara kadar, bu zamanın imansızlık ve sefahet tehlikelerini dert edinmek, bu büyük felakete düşülmemesi için neler yapmak gerektiğine kafa yormaktır. Böyle bir endişe, sahibini manen terakki ettirir, bir şeyler yapabildiği takdirde de onun sevabını ayrıca kazanır.

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Onuncu Risale.](#)